

„Wizerunek” miasta przyszłości

The city of the future

Streszczenie

Niezwykle trudno zdefiniować „wizerunek” miasta przyszłości. Jest on wypadkową pomiędzy uwarunkowaniami, potencjalnymi możliwościami a kreacją nowatorskich przestrzeni, wizjonerskich obiektów, które powinny zaistnieć opierając się na wysokiej technologii i rozwiązaniach proekologicznych. Problemy przestrzenne miast europejskich stają się pozytywnym bodźcem do korzystnych procesów, takich jak rewitalizacja obszarów miejskich, recycling terenów, przeciwdziałanie efektowi „rozlewania się miasta” i dbałość o przestrzeń publiczną. Miasto przyszłości powinno nie tylko ograniczać skutki sytuacji kryzysowych, ale podążać za rozwojem cywilizacji, stwarzać środowisko atrakcyjne, a także kształtować przestrzeń życia człowieka posługując się pojęciami takimi, jak miejskość i tożsamość.

Abstract

It is extremely hard to define an image of the city of the future. It arises as a result between the determinants, potential opportunities and the creation of innovative areas, visionary objects that should arise based on high technology and eco-friendly solutions. Spatial issues of European cities become a positive stimulus for beneficial processes, such as revitalization of urban areas, counteracting the effect of “flooding city” and care of public spaces. City of the future should not only limit the effects of emergency situations. To follow the development of civilization it should create an attractive environment and shape the space for humans’ life by using terms such as urbanity and identity.

Słowa kluczowe: przyszłość, miasto, zespół mieszkaniowy, miejskość

Keywords: future, city, housing estate, urbanity

Określenie spójnego i jednoznacznego wizerunku miasta i osiedla przyszłości w Polsce i w Europie jest kompromisem pomiędzy tym do czego zmierza cywilizacja miejska a tym, jakie jest nasze wyobrażenie o przyszłości architektury i urbanistyki. Poza diagnozą obecnych wartości, realnych uwarunkowań rozwojowych i potencjalnych możliwości trudno przewidzieć przyszłość architektury, miasta, osiedla. Współczesność posiada wiele rozwiązań na przyszłość, ale żadnej pewności, które z nich jest właściwe.

Wizjonerskie opowieści o mieście przyszłości sprowadzają się do architektury, jako przestrzeni życia człowieka, przestrzeni, która odzwierciedla czas i swoją epokę, architektury, która jest kontynuacją samej siebie oraz związanego z nią ludzkiego bytu¹. Można powiedzieć, że przeszłość jest punktem wyjścia dla współczesnej formy budowania przestrzeni, a nawet jej przyszłych rozwiązań, a architektura stale nawiązuje do historii czerpiąc z niej wiedzę i doświadczenie. Ciągłość architektury, jej trwanie daje możliwości do tworzenia nowych kierunków w projektowaniu, kreacji nowatorskich przestrzeni miasta i obiektów w przyszłości.

Czym jest miasto

Miasto, jego materialną część, kształtują elementy bezpośrednio związane z jego miejskością, struktura z układem urbanistycznym i zwartą zabudową. Podstawowe elementy układu przestrzeni: charakterystyczne ulice, place, bramy, dominanty przestrzenne, elementy identyfikujące są nasączone historyczną odpowiedzialnością za przestrzeń, budując jakość miejskiego środowiska kulturowego.

Miastem jest także przestrzeń, która w świadomości mieszkańców funkcjonuje jako miasto, z którą się utożsamiają i w której

Defining compact and unequivocal image of the city and estate of the future in Poland and in Europe, is a compromise between: towards what the urban civilisation is moving and our imagination about the future of architecture and town-planning. Apart from the diagnosis of current values, real development determinants and possibilities, it is difficult to predict the future of architecture, city and housing estate. Contemporary life offers many solutions for the future, however, no certainty, which of them is appropriate.

Visionary stories about the future city come down to the architecture as an aspect of human living space. Space, which reflects the time and era of architecture that constitutes the continuation of itself and a human being related to it¹.

One can tell that the future is the starting point for the contemporary form of space building or even its future solutions. Moreover, the architecture constantly relates to the history, drawing from it knowledge and experience. The continuity of architecture and its duration gives an opportunity to form new directions in creating innovative urban spaces design and objects in the future.

What is the city

The city, its material part is shaped with elements directly related to its urbanity, structure with urban layout and compact construction. Basic elements of space arrangement: characteristic streets, squares, gates, spatial dominants and identifying elements are soaked with historical responsibility for the space, thus building the quality of urban cultural environment.

The city is also a space, which in the inhabitants’ awareness functions as the city, with which they identify them-

żyją. To cała sfera rodzących się ludzkich doznań, emocji i relacji. Tu człowiek kształtuje swoją wrażliwość przestrzenną, rozwija swoje zainteresowania oraz kontakty międzyludzkie. Miasto tworzy ramę i podstawę życia dla rozwoju człowieka oraz jego życia społecznego.

Miasto to środowisko życia człowieka, miejsce jego zamieszkania, pracy, rozrywki, wypoczynku i samorealizacji. Obszar miasta tworzą i definiują poza budynkami i trwałymi elementami przestrzeni właśnie sami ludzie, którzy użytkują przestrzeń tego miasta², eksploatują ją oraz kreują współczesny i przyszły jej wizerunek. Podstawą działań jest plan urbanistyczny, który buduje miasto, określając obowiązujące zasady kształtowania przestrzeni, wyznaczając ramy działalności dla projektantów, architektów, inwestorów oraz samych mieszkańców mających wpływ na kształt swego otoczenia³. Miasto jest miejscem odwiecznej kreacji architektury i urbanistyki.

Uwarunkowania

Europa jest najbardziej zurbanizowanym kontynentem, obecnie 70% jej ludności zamieszkuje tereny miejskie, przy czym odsetek ten stale wzrasta⁴. Obszary miast europejskich, w tym również polskich są miejscem, gdzie kumulują się problemy społeczne – gospodarcze i urbanistyczno-przestrzenne, ale również przez wymiar czynnika ludzkiego jest to miejsce, gdzie panuje „...sprzyjający klimat dla rozwoju nauki i technologii, kultury i innowacji, twórczości indywidualnej i kreacji zbiorowej”⁵.

Przestrzeń współczesnego miasta jest jednym z najbardziej dynamicznych układów przestrzennych, a u jego podstaw stoją przemiany demograficzno-gospodarcze. Mamy do czynienia z procesem reurbanizacji, co w znacznym stopniu poprawia wizerunek miast i jego mieszkaniową atrakcyjność. Równocześnie przebiega dekoncentracja ludności, ucieczka do stref oddalonych od centrum, stref podmiejskich, gdzie w sposób niekontrolowany zabudowuje się tereny wolne, stanowiące ich zaplecze przestrzenne, co w następstwie powoduje powstawanie efektu „rozlewania się miasta”. Proces ten słusznie oceniany przez urbanistów i projektantów jako bardzo negatywny, jest bezpośrednim zagrożeniem idei zrównoważonego rozwoju terytorialnego. Nowe przestrzenie mieszkaniowe nie spełniają potrzeb bytowych mieszkańców, ubogie w obiekty handlowo-usługowe i przestrzenie publiczne. W takiej sytuacji mieszkańcy zmuszeni do korzystania z innych podobnych ośrodków przemieszczają się w obręb miasta i na jego obrzeża, gdzie pojawiające się olbrzymie centra handlowe zwracają ich przyciągają. Tworzą się związane z tym problemy transportowe, wynikające z niewystarczającej sieci komunikacji publicznej, nadmiernie wzmożonego ruchu samochodowego oraz nieustannych korków w miastach i poza nimi.

Wśród problemów europejskich miast, w tym również polskich występuje i niestety wciąż narasta segregacja społeczna i przestrzenna. Można to prześledzić na przykładzie Warszawy, gdzie większość nowo powstających osiedli mieszkaniowych jest ogrodzona i całodobowo strzeżona. Powodem takiego stanu rzeczy jest wątpliwie pojęte bezpieczeństwo oraz akcentacja odrębności, odseparowania od mniej uprzywilejowanych jednostek społeczeństwa. Wygradzanie ulic, parkingów i osiedli, nawet niewielkich obszarów, powoduje fragmentaryzację prze-

selves and where they live. It constitutes the whole sphere of human experiences, emotions and relations. Here, human shapes his/her spatial sensitivity, develops its interests and interpersonal relations. The city constitutes a frame and basis of life for peoples' development and its social life.

The city is an environment for humans' life, place of his/her residence, work, entertainment, rest and self – implementation. City area is created and defined, besides buildings and permanent parts of space, by people, who use areas of the city², utilize it and create its contemporary and future picture. The base of actions is an urban plan, which constructs the city, defining applicable rules of space forming. It sets frames of activity for designers, architects, investors and inhabitants, who can influence the shape of their environment³. The city is a place of the eternal creation of architecture and planning.

Determinants

Europe is the most urbanized continent. Nowadays, 70% of its population inhabits urban areas, while this percentage continues to grow⁴. Areas of European cities, including Polish ones, are a place, where accumulate social and economic or town-planning and spatial problems. Moreover, through human factor it is a place where one can experience “... a favourable atmosphere for the development of science and technology, culture and innovation, individual creativeness and collective creation”⁵.

Space of contemporary cities is one of the most dynamic spatial arrangements, which are based on demographic and economic changes. We are dealing with the process of reurbanization, which largely improves an image of city and its residential attractiveness. Simultaneously the deconcentration of population is progressing, an escape towards areas separated from the city centre, to suburbs, where in an uncontrolled manner free areas are built-up. They constitute spatial resources, which as a result give an effect of “flooding city”. This process is correctly judged by town-planners and designers as very negative. It is a direct threat for an idea of well-balanced territorial development.

New housing spaces, poor in commercial and service facilities and public spaces, do not meet the living needs of their residents. According to this, inhabitants have to move to similar centres within the city and its suburbs, towards which they are cleverly attracted by huge shopping malls. Here appear transport problem, arising from insufficient public transport network, excessively increased road traffic and constant traffic jams in cities and beyond.

Among European cities' problems, including Polish ones, we may observe an existence and unfortunately an increase of social and spatial segregation.

A good place for observation is Warsaw, where the majority of new housing estates is fenced and guarded. The reason for this is doubtfully understood safety and emphasized individuality, separation from the less privileged members of society. Separating streets, parking lots, car parks, estates and even very small areas causes fragmentation of urban space, dividing it into parts inaccessible

strzeni miasta, dzielenie jej na części niedostępne i nieprzejezdne. Powstające w ten sposób uciążliwe bariery komunikacyjne uniemożliwiają kształtowanie tak ważnych dla mieszkańców przestrzeni publicznych i ciągów spacerowych.

Mówiąc o Warszawie i innych miastach w Polsce na tle ośrodków europejskich wymieniłem należy brak przestrzeni publicznych i wspomnieć o istniejącej tendencji do zawłaszczania zielonych terenów otwartych, rekreacyjnych i wypełniania ich całkowicie zabudową mieszkaniową⁶. Wiele do życzenia pozostawia też wizerunek osiedli, pełen kontrastów przestrzennych, nieczytelnych układów urbanistycznych i mizernej estetyki rozwiązań architektonicznych.

Te i inne kłopotliwe zagadnienia miast europejskich, przed którymi stają dziś miejskie tereny zurbanizowane mogą być ich pozytywnymi wyzwaniem do zmian na korzyść środowiska zamieszkania w przyszłości.

Co dalej...?

Wizja przyszłego miasta kojarzy się jasno z polityką zrównoważonego rozwoju, z wdrażaniem jej zasad do projektowania urbanistycznego i architektonicznego. Jest pewne, że nie ma innej drogi dla przeciwdziałania skutkom zmiany klimatu, jak szanując zasoby naturalne naszej planety, gdyż potrzebujemy ich coraz więcej my i nasze przyszłe pokolenia.

Nowe technologie i komputeryzacja pozwalają na tworzenie zaskakujących budynków, intrygujących przestrzeni i nowych kierunków w architekturze. Te innowacje w projektowaniu kreują wizje przyszłych miast estetycznych, nowoczesnych i pięknych, ale wizje osiągalne jedynie na podstawie ich wymiaru ekologicznego. W technologii, ale i ekologii należy dopatrywać się przyszłych rozwiązań projektowych.

Sięgając tu można choćby do przykłądu futurystycznej wizji zamkniętego w zielonych kopułach miasta HavvAda Island w Istanbulu, autorstwa grupy projektowej Dror, gdzie wychodząc od tradycyjnych założeń projektowych, tzw. miejskiej siatki urbanistycznej, zastosowano wiele znanych rozwiązań proekologicznych w budownictwie i architekturze. Przede wszystkim miasto to może wytwarzać więcej energii niż jej zużywa dzięki zastosowaniu m.in. własnego systemu energetycznego. Rozwiązania urbanistyczne i projektowe zapewniają komfortowe warunki zamieszkania, oferując dostęp do pełnego programu kulturalno-usługowego z centrum spotkań i integracji mieszkańców⁷.

Ekologiczne systemy, takie jak np. pozyskiwanie energii z wiatru i słońca, odzysk wody deszczowej czy zastosowanie naturalnych systemów wentylacji stosuje się także z powodzeniem obecnie, ale przełożenie tej problematyki na strukturę tradycyjnego z założeń, choć o wizjonerskim wyglądzie miasta, wydaje się interesującym i pozytywnym poszukiwaniem projektowym.

Nie wybiegając daleko w przyszłość, w koncepcje tworzenia miast od nowa, dzisiaj stajemy przed potencjalnymi możliwościami rozwoju istniejących struktur miejskich. Duże aglomeracje ze względu na swą liczbę ludności posiadają olbrzymi potencjał w zakresie rozwoju gospodarczego, naukowo-kulturalnego i technologicznego oraz wszelkich przejawów oszczędności energii, podnoszenia standardów życia, a zarazem ochrony swojego środowiska mieszkaniowego. Wyzwania, jakie stawia przyszłość, to kształtowanie zwartej zabudowy, przeciwdziałanie

and impassable. These arising barriers prevent creation of so important public spaces and pedestrian precinct.

Worth mentioning - about Warsaw and other Polish cities, in connection with different European centres, is lack of public spaces and an existing tendency to usurpate open, recreational areas and filling them entirely with housing estates⁶. A lot to be desired is left also by the image of residential estates, full of spatial contrasts, illegible urban layout and poor architectural visual appearance.

These and other problematic issues of European cities, faced by urbanized cities, may constitute positive challenges to change the living environment of the future for the better.

What next...?

The vision of the future city is clearly associated with policy of sustainable development, the implementation of its principles to urban and architectural design. It is certain that there is no other way to counteract the climate change effects, but by respecting the natural resources of our planet, as we and future generations are going to need more and more of them.

New technologies and computerization allow creating surprising buildings, intriguing spaces and new directions in architecture. These innovations in designing create a vision of future urban aesthetic, modern and beautiful – but visions achievable only when based on their ecological dimension. Future design solutions should be found in technology, but also the ecology.

A good example here would be the futuristic vision of the city closed in green domes of HavvAda Island in Istanbul, by the project group Dror, where starting from the traditional assumptions of so-called: municipal urban network, many well-known eco-friendly solutions in construction and architecture were used. First of all, that city can produce more energy than it consumes, due to application of an own solar energy system. Urban planning solutions provide comfortable living conditions, thus offering an access to a complete cultural and service program from the centre of inhabitants' meetings and integration⁷.

Ecological systems, such as gathering energy from wind and sun, rainwater recycling and the use of natural ventilation systems, is also successfully used presently. However, putting these issues on the structure of the conventional assumption – although the town appearance is visionary – seems like an interesting and positive design exploration. Not looking too far into the future of "creating cities from scratch" concept, today we face possibilities of potential development of existing urban structures. Large metropolitan areas, because of their population, have a great potential in terms of economic, scientific, cultural and technological development, and all forms of energy saving, raising standards of living, or simultaneously protecting its housing environment. The challenge posed by the future is development of close building complexes, counteracting the effect of uncontrolled spread of the city and related to it: land recycling, urban area revitalization, establishing new ones and care of already existing public

efektowi niekontrolowanego rozprzestrzeniania się miasta oraz związany z nim recycling terenów i dalej rewitalizacja terenów miejskich, zakładanie nowych i dbałość o istniejące przestrzenie publiczne w strukturze miasta oraz czynny udział społeczności w kształtowaniu własnego środowiska życia.

Wizja przyszłych miast nie ogranicza się jedynie do dużych aglomeracji. Mniejsze miejscowości, posiadają swój potencjał rozwojowy, wynikający ze szczególnych uwarunkowań i ich różnorodności, to „...ludzki wymiar, warunki życia, przyjazna natura ich dzielnic oraz zakorzenienie geograficzne i historyczny charakter stanowią ideał zrównoważonej urbanizacji”⁸. To stwierdzenie odkrywa potrzebę powrotu do znanych i sprawdzonych wzorców w kreacji środowiska życia człowieka związanego z ich bytem, do tożsamości, miejskości, do ugruntowanych zasad kształtowania miasta opartych na zaczerpniętych z przeszłości rozwiązaniach oraz potwierdza stanowisko, że przeszłość stanowi podstawę w kształtowaniu miast i osiedli w przyszłości.

Dysponując wykazem, jak się wydaje najważniejszych rozwiązań na przyszłe lata, warto wrócić do miejsca, które funkcjonuje w świadomości człowieka, jako „jego miasto” i „jego dom”. Żyjąc w ciągłym biegu, w nadmiarze spraw bieżących i przyszłych, budujemy własną anonimowość, często zamieniamy swoją świadomość w niechęć do jakichkolwiek relacji z otoczeniem. A przecież to jest nasze życie, nasza przestrzeń i nasza przyszłość.

Miasto przyszłości to takie, które nie tylko ogranicza skutki sytuacji kryzysowych, ale takie, które buduje środowisko życia ludzi zaangażowanych, podążających za rozwojem cywilizacji i bardzo atrakcyjne. Tworzenie jego wizji już teraz pozwoli budować przyszłe, lepsze środowisko życia człowieka w oparciu o kompromis materialnego wymiaru miasta i wizjonerstwa powiązane go technologią.

PRZYPISY:

- ¹ P.W. Kowalski, *W architekturze przyszłość nie istnieje*, Dom Przyszłość, Wydawnictwo Murator 2000, s. 11.
- ² B. Dzierżawski, A. Orchowska, *Cechy miejskości w kształtowaniu zespołów mieszkaniowych*, Politechnika Warszawska Wydział Architektury, Warszawa 2012, s. 6.
- ³ W. Ostrowski, *Wprowadzenie do historii budowy miast. Ludzie i środowisko*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2011, s. 13.
- ⁴ *Miasta przyszłości. Wyzwania, wizje, perspektywy*, Sprawozdanie Komisji Europejskiej, Unia Europejska 2011, s. 2.
- ⁵ Takich ukierunkowanych sformułowań użyto w podsumowującym streszczeniu raportu Komisji Unii Europejskiej nt. „Miasto przyszłości ...”.
- ⁶ B. Dzierżawski, A. Orchowska, M. Happach, *Mieszkanie, architektura mieszkaniowa i środowisko mieszkaniowe w Warszawie i w Polsce w latach 2005-2009 – diagnoza i próba wytycznych*, Politechnika Warszawska Wydział Architektury, Warszawa 2009, s. 49.
- ⁷ Wg http://www.archirama.pl/architektura/miasto-przyszlosci-w-istambule-nietypowe-rozwiazanie-urbanistyczne.67_1969.html.
- ⁸ *Miasta przyszłości. Wyzwania, wizje, perspektywy*, Sprawozdanie Komisji Europejskiej, Unia Europejska 2011, s. 4.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] Dzierżawski B., Orchowska A., *Cechy miejskości w kształtowaniu zespołów mieszkaniowych*, Politechnika Warszawska Wydział Architektury, Warszawa 2012.
- [2] Dzierżawski B., Orchowska A., Happach M., *Mieszkanie, architektura mieszkaniowa i środowisko mieszkaniowe w Warszawie i w Polsce w latach 2005-2009 – diagnoza i próba wytycznych*, Politechnika Warszawska Wydział Architektury, Warszawa 2009.
- [3] Kowalski P.W., *W architekturze przyszłość nie istnieje*, Dom Przyszłość, Wydawnictwo Murator 2000.
- [4] Ostrowski W., *Wprowadzenie do historii budowy miast. Ludzie i środowisko*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2011.
- [5] *Miasta przyszłości. Wyzwania, wizje, perspektywy*, Sprawozdanie Komisji Europejskiej, Unia Europejska 2011.
- [6] http://www.archirama.pl/architektura/miasto-przyszlosci-w-istambule-nietypowe-rozwiazanie-urbanistyczne.67_1969.html

spaces in the city structure or active participation in shaping community's living environment.

The vision of the future of cities is not limited to large agglomerations only. Smaller towns, have their growth potential arising from special circumstances and their diversity. “... The human dimension, living conditions, friendly nature of their districts, geographical roots and historical character constitute perfection of sustainable urbanisation”⁸. This statement reveals the need of returning to well-known and proven in practice models in creating human living environment, related to their existence, their identity, urbanity, to well-established principles of forming the city, based on solutions derived from the past. It also confirms point of view, that the past is the foundation for shaping towns and estates in the future.

With a list of – as it seems – the most appropriate solutions for the upcoming years, it is worth to return to a place that functions in humans' consciousness as “his/her city” and “his/her house”. Living on the run, in an excess of current and future matters, we build our own anonymity and we often replace our consciousness with an aversion to any relations with the environment. However, this is our life, our space and our future.

City of the future is the one, which not only reduces the effects of emergency situations, but the one, which builds the living environment for people involved – the followers of the development of civilization – and is very attractive. Creating its vision allows us now to build better, future living environment based on the compromise between material dimension of the city and visionary, linked together with technology.

ENDNOTES:

- ¹ Kowalski P.W., *Future in architecture doesn't exist*. Future House, Publishing house MURATOR 2000, p. 11.
- ² Dzierżawski B., Orchowska A., *Characteristics of the urban housing in bands shaping*, Faculty of Architecture at the Warsaw University of Technology, Warsaw 2012, p. 6.
- ³ Ostrowski W., *Introduction to history of cities' construction. People and the environment*. Warsaw University of Technology Publishing House, Warsaw 2011, p. 13.
- ⁴ *Cities of the future. Challenges, visions, perspectives*, Report of the European Commission, European Union 2011, p. 2.
- ⁵ These formulations were used in the summarising report of the European Commission on “City of the Future ...”.
- ⁶ Dzierżawski B., Orchowska A., Happach M., *An apartment, housing architecture and living environment in Warsaw and Poland in years 2005-2009 – the diagnosis and guidelines trial*, Faculty of Architecture at the Warsaw University of Technology, Warsaw 2009, p. 49.
- ⁷ Source: http://www.archirama.pl/architektura/miasto-przyszlosci-w-istambule-nietypowe-rozwiazanie-urbanistyczne.67_1969.html
- ⁸ *Cities of the future. Challenges, visions, perspectives*. Report of the European Commission, European Union 2011, p. 5.

BIBLIOGRAPHY:

- [1] Dzierżawski B., Orchowska A., *Characteristics of the urban housing in bands shaping*, Faculty of Architecture at the Warsaw University of Technology, Warsaw 2012.
- [2] Dzierżawski B., Orchowska A., Happach M., *An apartment, housing architecture and living environment in Warsaw and Poland in years 2005-2009 – the diagnosis and guidelines trial*, Faculty of Architecture at the Warsaw University of Technology, Warsaw 2009.
- [3] Kowalski P.W., *Future in architecture doesn't exist*. Future House, MURATOR 2000.
- [4] Ostrowski W., *Introduction to history of cities' construction. People and the environment*. Warsaw University of Technology Publishing House, Warsaw 2011.
- [5] *Cities of the future. Challenges, visions, perspectives*. Report of the European Commission, European Union 2011.
- [6] Source: http://www.archirama.pl/architektura/miasto-przyszlosci-w-istambule-nietypowe-rozwiazanie-urbanistyczne.67_1969.html